

KU LEUVEN

wes | research & strategy
eye-opening • together • results

mulier instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

BMS 30

Beleid & Management in Sport

NAAR EEN GLOBAAL SPORTINFRASTRUCTUURPLAN IN VLAANDEREN

Managementsamenvatting

Pascal Steeland
Jeroen Scheerder
Lien Vanden Broucke
Elien Claes
Remco Hoekman
Hugo van der Poel

2017

In opdracht van

**Vlaamse
overheid**

**SPORT.
VLAANDEREN**

KU LEUVEN

wes | research & strategy
eye-opening • together • results

BMS 30

Beleid & Management in Sport

NAAR EEN GLOBAAL SPORTINFRASTRUCTUURPLAN IN VLAANDEREN

Managementsamenvatting

Pascal Steeland, wes research & strategy

***Jeroen Scheerder, KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- &
Bewegingsbeleid***

Lien Vanden Broucke, wes research & strategy

Elien Claes, KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid

Remco Hoekman, Mulier Instituut

Hugo van der Poel, Mulier Instituut

2017

In opdracht van

**Vlaamse
overheid**

**SPORT.
VLAANDEREN**

Beleid & Management in Sport (BMS)

BMS Studie 30

*Naar een globaal sportinfrastructuurplan in Vlaanderen
Managementsamenvatting*

Pascal Steeland
Jeroen Scheerder
Lien Vanden Broucke
Elie Claes
Remco Hoekman
Hugo van der Poel

ISBN 978-94-92134-25-7

Dit is het dertigste nummer in de reeks van BMS Studies.

De BMS Studies willen een bijdrage leveren aan het sociaalwetenschappelijke onderzoek naar beleid en management met betrekking tot sport en fysieke activiteit. Deze publicaties zijn een product van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven.

De BMS Studies kunnen mits registratie gratis gedownload worden via www.faber.kuleuven.be/BMS.

Reekseditors: Prof. dr. J. Scheerder, Prof. dr. S. Vos, dr. J. Meganck en drs. E. Thibaut

Verantwoordelijke uitgever: Prof. dr. J. Scheerder

Technische ondersteuning: Dhr. J. Feys

Reproductie: KU Leuven en wes research & strategy

© 2017 J. Scheerder, Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid, Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen, KU Leuven

Tervuursevest 101, 3001 Leuven (Heverlee)

© 2017 P. Steeland, wes research & strategy

Baron Ruzettelaan 27, 8310 Brugge

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, gereproduceerd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Alle rechten voorbehouden.

D/2017/KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid

D/2017/wes research & strategy

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
1 GEHANTEERDE METHODIEK	5
2 ANALYSE VAN HET HUIDIGE (BOVENLO-KALE) AANBOD VAN SPORTINFRASTRUC-TUUR	7
3 ANALYSE BEHOEFTEEN OP HET VLAK VAN SPORTINFRASTRUCTUUR	11
3.1 AANPAK.....	11
3.2 CONCLUSIES MET BETREKKING TOT DE BEHOEFTEEN	13
3.3 TOETSINGSMODEL TER BELEIDSONDERSTEUNING.....	26
4 STRATEGISCHE VISIE EN PLAN	27
4.1 VISIE EN BELEIDSAANBEVELINGEN	28
4.2 ROL VAN DE VLAAMSE OVERHEID/SPORT VLAANDEREN.....	29
4.3 ADVIES AAN DE VLAAMSE OVERHEID/SPORT VLAANDEREN	30
OVER DE AUTEURS.....	33

INLEIDING

Dit document bevat de managementsamenvatting van de studie “Naar een Globaal Sportinfrastructuurplan in Vlaanderen”. Deze studie omvat een methodiek om bovenlokaliteit te bepalen, een behoefteanalyse en een advies met betrekking tot een strategische visie inzake sportinfrastructuur, waarbij beleidsaanbevelingen worden aangereikt.

De Beleidsnota Sport (2014-2019) van de Vlaamse minister van Sport Philippe Muyters stelt immers de opmaak van een globaal sportinfrastructuurplan voorop. Dit infrastructuurplan moet de basis vormen voor een strategisch sportinfrastructuurbeleid in Vlaanderen, en dit op lokaal en bovenlokaal niveau, inclusief topsport. De focus van de voorliggende opdracht ligt op het bovenlokale niveau en op topsport. Desalniettemin komen er ook elementen omtrent sportinfrastructuur op het lokale niveau aan bod. Dit plan vormt het kader voor gerichte investeringen op lange termijn.

In deze managementsamenvatting staan we kort stil bij het plan van aanpak (de gehanteerde methodiek) en bespreken we de belangrijkste resultaten uit alle fases van het onderzoek.

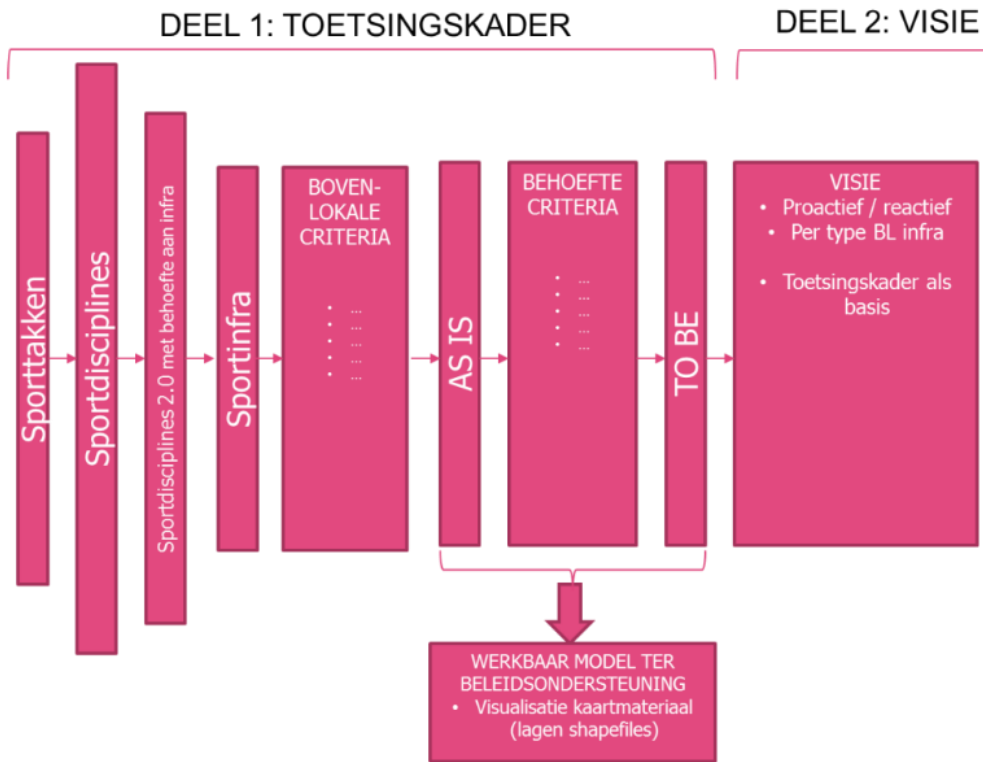
1 GEHANTEERDE METHODIEK

Bij de opmaak van het sportinfrastructuurplan wordt vertrokken vanuit een onderzoek naar de vraag en het aanbod inzake sportinfrastructuur. De methodiek bekijkt enerzijds de bestaande situatie (AS IS) van (bovenlokale) sportinfrastructuur en anderzijds de behoeften en noden van de sportsector (i.c. steden/gemeenten en Vlaamse sportfederaties) (TO BE). Een instrument wordt ontwikkeld waarmee men in de praktijk aan de slag kan en dat in een decreet kan verankerd worden. Vervolgens worden een visie en een beleidsadvies geformuleerd. Het geheel vormt een toetsingskader om toekomstige investeringsmogelijkheden (proactief) en subsidieaanvragen (reactief) af te toetsen.

Voor het in kaart brengen van het aanbod aan (bovenlokale) sportinfrastructuur wordt vertrokken vanuit de sporttakken die voorkomen op de sporttakkenlijst, aangevuld met trends die een specifieke infrastructuur nodig hebben zoals bijvoorbeeld padel. Aan deze sporttakken wordt vervolgens een lijst van sportdisciplines en bijhorende sportinfrastructuur gekoppeld. De graad van bovenlokaliteit van de sportinfrastructuur wordt vastgesteld aan de hand van een aantal criteria.

De behoefte aan sportinfrastructuur wordt in kaart gebracht door middel van een bevraging bij steden en gemeenten afgenomen door Sport Vlaanderen. Deze bevraging peilt naar de behoeften aan bijkomende sportinfrastructuur en naar de knelpunten met de huidige en toekomstige sportinfrastructuur. Op basis van deze inzichten wordt vastgesteld hoe groot de behoefte is. Frequent voorkomende en eerder lokale infrastructuren zoals sporthallen, sportvelden en zwembaden krijgen hierdoor een hoger gewicht, zoals blijkt uit de resultaten. Vandaar dat het luik behoeften wordt aangevuld met (i) een projectie van het aantal gebruikers van sportinfrastructuur voor de jaren 2020 en 2030, (ii) interviews afgenomen met experts, (iii) een analyse van de geografische spreiding van sportinfrastructuur en (iv) de behoeften en wensen van de Vlaamse sportfederaties (in kaart gebracht via een bevraging afgenomen door Sport Vlaanderen). De gehanteerde methodologie wordt schematisch weergegeven in figuur 1.

Figuur 1
Methodologie

2 ANALYSE VAN HET HUIDIGE (BOVENLOKALE) AANBOD VAN SPORTINFRASTRUCTUUR

Teneinde een beeld te vormen van de graad van bovenlokaliteit van de sportinfrastructuur werd vertrokken vanuit de definitie opgesteld voor bovenlokale sportinfrastructuur door Sport Vlaanderen, ISB, VSF, deskundigen RO/leefmilieu van de provincies en de Vlaamse Sportraad. Deze luidt als volgt:

Bovenlokale sportinfrastructuur wordt gedefinieerd als 'sportinfrastructuur die het lokale niveau overstijgt'. Om dit lokaaloverschrijdende karakter van de infrastructuur vast te stellen wordt uitgegaan van de volgende elementen:

- 1. Aspecten inzake gebruik van de infrastructuur**
- 2. Sportinfrastructuurconcepten met een bovenlokale uitstraling**
- 3. Financiële aspecten**
- 4. Managementgebonden eigenheden van de infrastructuur, die de draagkracht van de lokale actoren overstijgen**
- 5. Ruimtelijke of milieutechnische voorwaarden en beperkingen**

Om inzicht te krijgen in hoe bovenlokaal de huidige sportinfrastructuur is, wordt eerst een **model op globaal niveau** ontwikkeld, vertrekkende vanuit sporttakken en sportdisciplines.

Zo komen we tot een lijst van 60 types van sportinfrastructuur. Er werd tevens een koppeling voorzien met de SPAKKI databank, een inventaris van sportinfrastructuur die bijgehouden wordt door de Vlaamse overheid en permanent geactualiseerd wordt, vooral dankzij de contacten met lokale sportdiensten.

Hieronder vindt men een overzicht van de types sportinfrastructuur die meegenomen worden in de studie.

Tabel 1**Overzicht van de types sportinfrastructuur die voorwerp uitmaken van de studie**

Atletiekpiste	Atletiekveld	Autocircuit	Beachhal	BMX-terrein
Bobsleebaan	Bolbaan	Boulodrome	Bowlingcentrum	Danszaal
Duiktank	Finse piste	Fitnessaccommodatie	Golfterrein	Gymhal
Haven/Zee	IJspiste	Kanaal	Kartingcircuit	Klimzaal
Loopomlopen	Manege	Motorcrossterrein	MTB cycloterrein	MTB route
Openluchtveld kunst >40x80 m	Openluchtveld natuur >40x80 m	Openluchtveld rest	Padelsterrein	Renbaan
Rivier	Ruiterroute	Schans	Schermsaal	Schietstand boog
Schietstand klei	Schietstand vuurwapens	Schietstand wip	Skatepark	Skeelerpiste
Skipiste	Sporthal	Sportlokaal	Sportstadion	Squashzaal
Tennishal	Tennisveld	Trampolinehal	Trial parcours	Turnzaal
Vechtsportzaal	Veld (ballon)	Vijver	Vliegveld	Watersportbaan
Wielerspiste	Wildwaterbaan	Zwembad <25 m	Zwembad 25 m	Zwembad ¹ 50 m

Om te bepalen hoe bovenlokaal een bepaald type sportinfrastructuur is, worden verschillende criteria vastgelegd die gelinkt zijn aan de definitie van bovenlokaliteit zoals hierboven aangegeven, rekening houdend met de beperkingen in beschikbare data. Deze criteria zijn **ruimtegebruik, hinder/milieu, uniciteit, perceptie van de gemeenten over de bovenlokaliteit en de gemiddelde afstand tussen een gebruiker en de sportinfrastructuur²**.

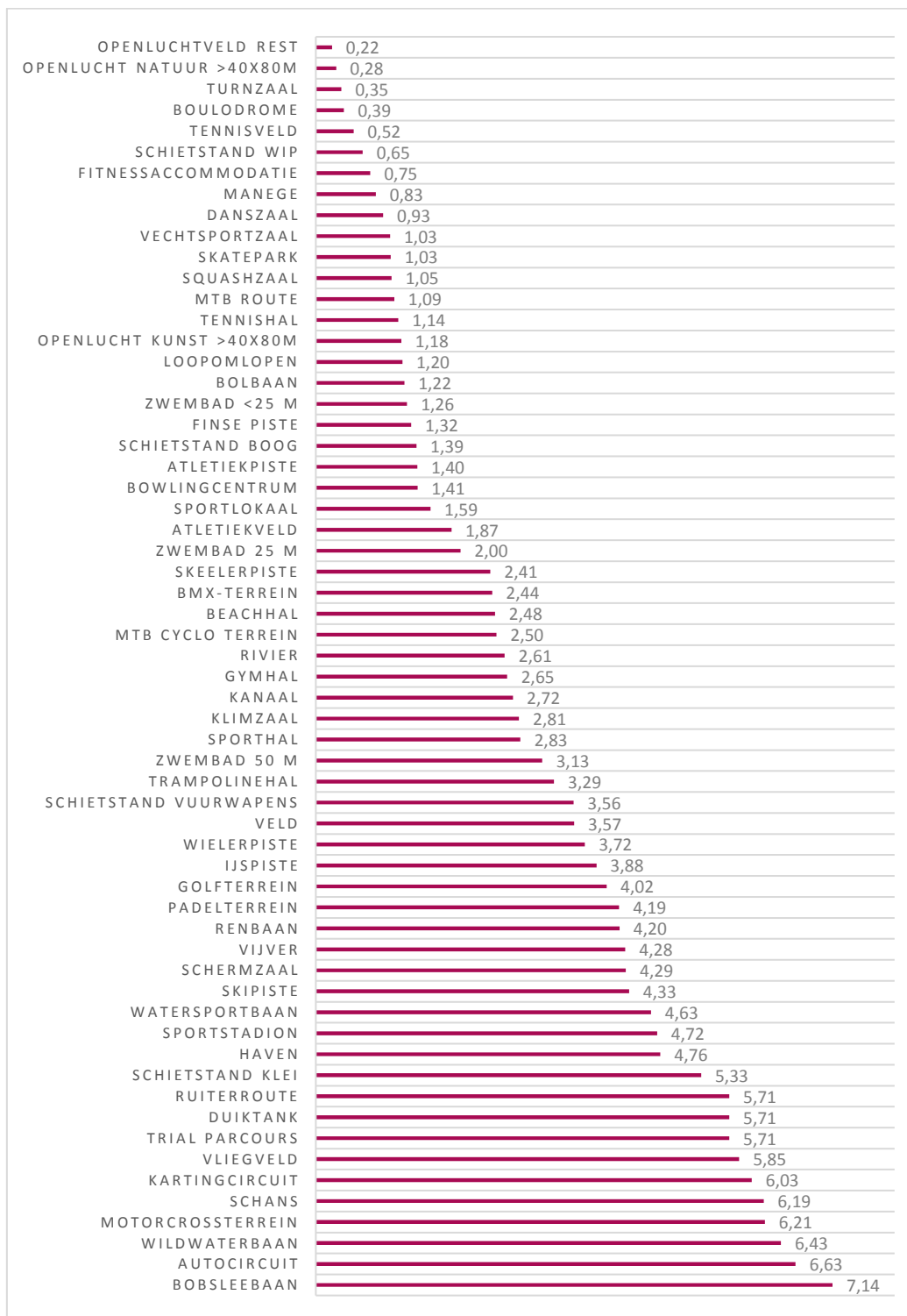
Elk criterium krijgt een score op tien, toegekend aan de hand van een schaal. Aan elk van de criteria wordt vervolgens een gewicht toegekend, waardoor we per combinatie van sporttak/sportdiscipline met sportinfrastructuurtype een gewogen score op tien kunnen berekenen.

Figuur 2 geeft een overzicht van de mate van bovenlokaliteit per type sportinfrastructuur (score op 10).

¹ In plaats van een opdeling tussen overdekte zwembaden en openluchtzwembaden, werd hier gekozen voor een opdeling op basis van de lengte van het zwembad. Verder in deze studie worden openluchtzwembaden soms wel vermeld, aangezien dit type sportinfrastructuur naar voor kwam bij de behoeftestudie.

² Deze afstand wordt berekend aan de hand van een analyse van de federatiegegevens. Hierbij wordt de afstand in vogelvlucht genomen tussen het centrum van de gemeente van een lid van een sportclub en de trainingsinfrastructuur die gelinkt is aan deze sportclub.

Figuur 2
Bovenlokaliteitsscore per type sportinfrastructuur

In het kader van het creëren van een toetsingskader en het berekenen van een over- of ondervertegenwoordiging van bovenlokale sportinfrastructuur per kleinstedelijke invloedssfeer (KSIS³) en per gemeente, wordt vervolgens een model uitgewerkt om sportinfrastructuur ook **op individueel niveau** te beoordelen op bovenlokaliteit. Dit model bouwt verder op het globale model maar met bijkomende criteria. Het resultaat is voor elke individuele sportinfrastructuur een gewogen score op 10. De gegevens worden exploitabel gemaakt via een GIS-tool, zodanig dat men bij een subsidieaanvraag kan nagaan welke gelijkaardige infrastructuren al in de regio liggen en hoe bovenlokaal deze zijn. Dit laat toe om voor individuele aanvragen af te toetsen hoe het bestaande bovenlokale aanbod geografisch is verdeeld.

³ Het concept kleinstedelijke invloedssferen (KSIS) wordt verder toegelicht onder 3.1.

3 ANALYSE BEHOEFTEEN OP HET VLAK VAN SPORTINFRASTRUCTUUR

3.1 Aanpak

Om inzicht te verwerven in de behoeften op het vlak van sportinfrastructuur maken we een onderverdeling in vijf deelonderzoeken:

1. behoeften vanuit de bevraging van de gemeenten;
2. behoeften vanuit de bevraging van de sportfederaties;
3. verwachte evolutie inzake de vraag naar sportinfrastructuur;
4. onder- en oververtegenwoordiging van (bovenlokale) sportinfrastructuur;
5. expertgesprekken met stakeholders.

Om te beginnen werd ter voorbereiding van de behoeftestudie door Sport Vlaanderen tussen augustus en oktober 2015 een online bevraging georganiseerd bij de 308 Vlaamse gemeenten en steden, bij 88 sportfederaties en de Vlaamse Gemeenschapscommissie in Brussel. Op basis van deze bevraging worden in deelonderzoeken één en twee de behoeften vanuit de sportsector in kaart gebracht. Hierbij worden de resultaten van de gemeenten en steden op een kwantitatieve wijze benaderd (responsratio van 85 procent) en deze van de sportfederaties op een kwalitatieve wijze (responsratio van 83 procent). De Vlaamse Gemeenschapscommissie nam niet deel aan de online bevraging. De input van de Vlaamse Gemeenschapscommissie werd wel meegenomen via de expertgesprekken en in de nota "bijdrage van de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor het Vlaams Sportinfrastructuurplan", opgesteld op 25/03/2016 (nota voor het College nr. 20152016-0396).

In onderdeel drie analyseren we hoe de vraag naar sportinfrastructuur zal evolueren naar de toekomst toe. Daarmee willen we een aantal factoren in kaart brengen die de vraag naar sportinfrastructuur in de toekomst bepalen en willen we vermijden dat "men bouwt voor leegstand in de toekomst". De cijfers geven ons een idee welke evoluties te verwachten zijn. Vanuit de demografische evoluties en de evoluties in leeftijdsverdeling van de Vlaamse bevolking maken we een inschatting van de verwachte impact op de sportparticipatie en het sportinfrastructuurgebruik in Vlaanderen op lange termijn. Hierbij wordt geen rekening gehouden met trends inzake sportparticipatie en -voorkeur.

Een gerichte analyse in functie van over- of ondervertegenwoordiging van een bepaald type infrastructuur in een bepaalde gemeente/regio ten opzichte van het Vlaamse gemiddelde wordt uitgevoerd in een vierde deelonderzoek. Op deze manier kunnen we reeds bepaalde blinde vlekken of leemten ontdekken. Als regio's hanteren we hier de kleinstedelijke invloedssferen zoals gebruikt in de studies van Van Hecke en collega's (1998, 2008 en 2010)⁴.

Naast de vooral kwantitatieve benadering in de vorige stappen, nemen we in een laatste deelonderzoek expertinterviews af om onder meer bijkomende kwalitatieve duiding te geven aan de verworven resultaten.

In een laatste stap maken we een samenvatting van de behoeften door de kwantitatieve gegevens uit de verschillende deelonderzoeken samen te brengen. Op deze manier komen we tot de identificatie van tekorten en behoeften op het vlak van de verschillende types van sportinfrastructuren per regio in Vlaanderen.

Het zijn de resultaten in deze laatste stap die we in voorliggende managementsamenvatting zullen toelichten. Voor de resultaten van de individuele stappen verwijzen we graag naar het uitgebreide rapport.

⁴ Op basis van de uitrustingsniveaus van de steden en gemeenten in Vlaanderen en bezoekers- en koopstromen tussen de verschillende steden en gemeenten werd een clustering gemaakt van 28 clusters van steden en gemeenten die op elkaar georiënteerd zijn. Bij deze indeling werd rekening gehouden met culturele, economische, toeristische en andere functies. We veronderstellen dat deze bezoekersoriëntatie ook voor bovenlokale sportinfrastructuur opgaat. Uitwerking en operationalisering kleinstedelijke invloedssferen, zie volgende 3 publicaties:
Van Hecke, E., Actualisering van de stedelijke hiërarchie in België. In: Het Tijdschrift van het Gemeentekrediet. 52, 1998, 205, pp.45-76.
Maarten Loopmans, Etienne Van Hecke, Valerie De Craen, Marc Martens, Jan Schreurs & Stijn Oosterlyncx. Selectie van kleinstedelijke gebieden in Vlaanderen (2010). KUL, Afdeling Geografie, Departement Aard- en Omgevingswetenschappen.
Van Hecke, E., De Maesschalck, F., Gils, B., Verbestel, V., Scheerder, J., Vanreusel, B. & Vangrunderbeek, H. (2008). Behoeften aan sportinfrastructuur in Vlaanderen. Een ruimtelijke analyse. Leuven: Steunpunt Cultuur, Jeugd & Sport.

3.2 Conclusies met betrekking tot de behoeften

In deze stap gaan we op zoek naar tekorten en behoeften op het vlak van de verschillende types van sportinfrastructuren per regio in Vlaanderen. Deze identificatie is gebaseerd op de analyseresultaten van de verschillende deelonderzoeken, zoals hiervoor toegelicht. In deze samenvatting leggen we alle kwantitatieve resultaten naast mekaar om de behoeften aan sportinfrastructuur in Vlaanderen te bestuderen in functie van het type infrastructuur en de spreiding over Vlaanderen. Uit de voorgaande deelonderzoeken komen drie kwantitatieve hoofdcriteria naar voor:

- projectie inzake het gebruik van sportinfrastructuur (cf. verwachte evolutie inzake de vraag naar sportinfrastructuur):
 - relatieve groei (voor Vlaanderen en KSIS),
 - absolute groei (voor Vlaanderen);
- wensen van de gemeenten (cf. behoeften vanuit de bevraging van de gemeenten);
- over- of ondervertegenwoordiging:
 - alle sportinfrastructuren,
 - bovenlokale sportinfrastructuren.

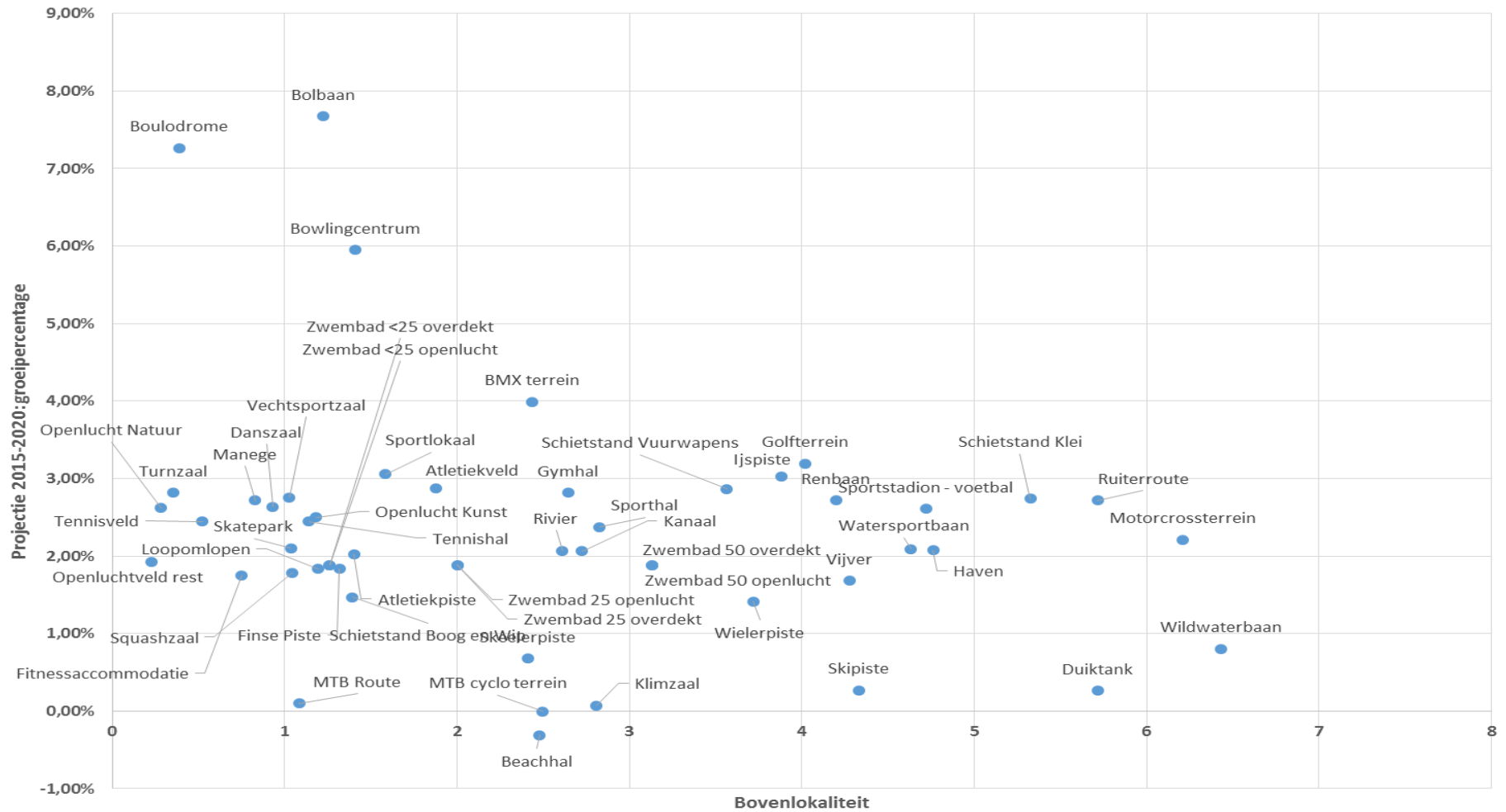
In wat volgt worden de verschillende criteria voor de behoeften op het vlak van de verschillende types van sportinfrastructuren visueel voorgesteld op basis van spreidingsgrafieken. Dergelijke visuele voorstellingen laten toe om de belangrijkste conclusies inzake de behoeften aan bijkomende sportinfrastructuur voor Vlaanderen te formuleren. De volgende zes spreidingsgrafieken worden hieronder gepresenteerd:

- wensen gemeenten - bovenlokaliteit;
- projectie 2015-2020 relatieve groei - bovenlokaliteit *;
- projectie 2015-2020 absolute groei globaal sportinfrastructuurgebruik - bovenlokaliteit *;
- projectie 2015-2020 absolute groei clubgebonden sportinfrastructuurgebruik - bovenlokaliteit *;
- wensen gemeenten - projectie 2015-2020 absolute groei globaal sportinfrastructuurgebruik *;
- wensen gemeenten - projectie 2015-2020 absolute groei clubgebonden sportinfrastructuurgebruik*.

(*) In het uitgebreide rapport zijn ook de grafieken op basis van de projectie 2015-2030 beschikbaar, maar aangezien de conclusies weinig verschillen van de projectie 2015-2020, nemen we ze hier niet mee op.

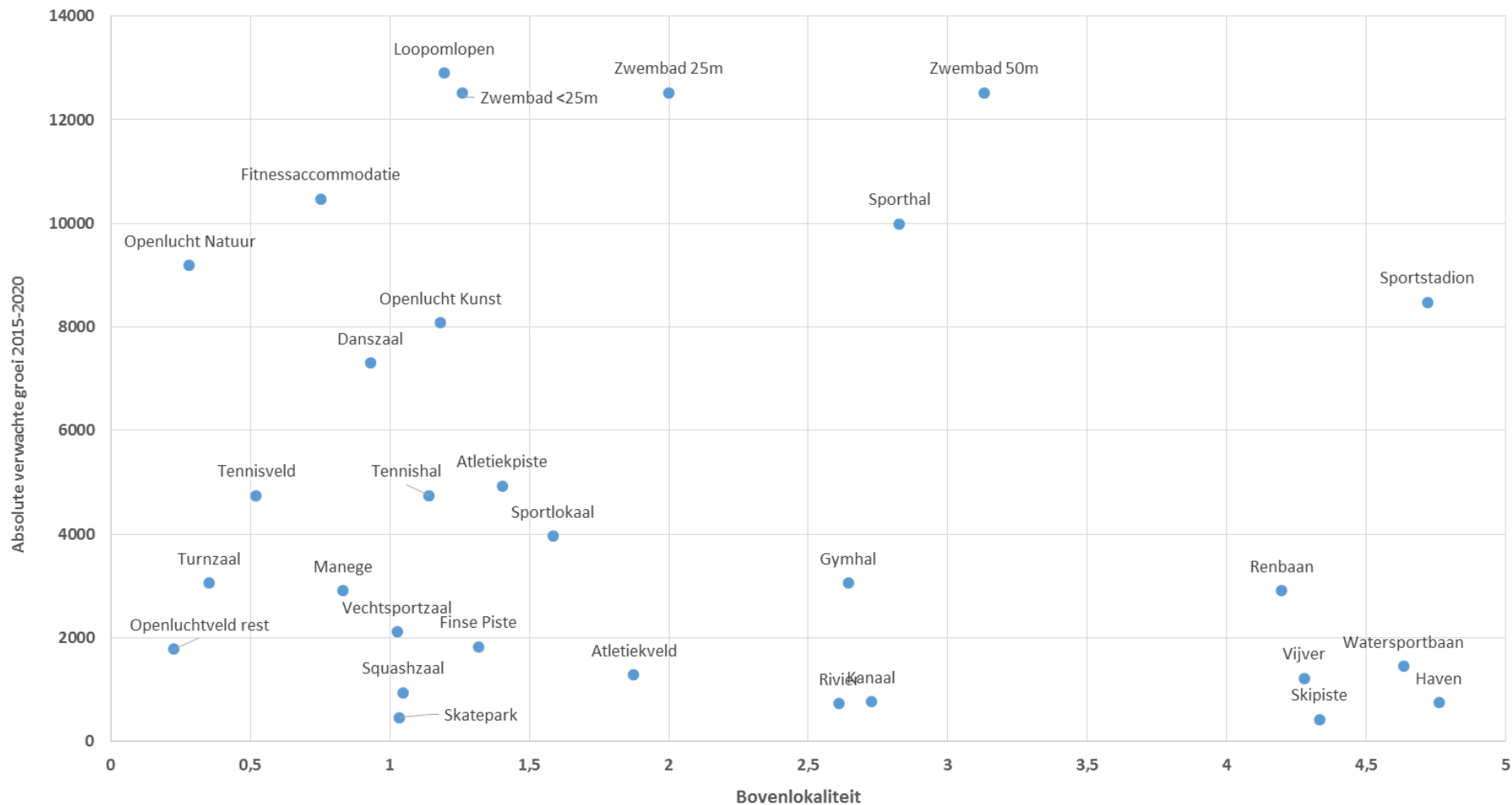
In de eerste spreidingsgrafiek in figuur 3 worden de wensen van de gemeenten per type sportinfrastructuur afgezet tegen de mate van bovenlokaliteit. We dienen hierbij op te merken dat het gaat om de algemene mate van bovenlokaliteit per type sportinfrastructuur en niet per individuele sportinfrastructuur. Zo heeft bv. een Finse piste een lage mate van bovenlokaliteit maar kan als uniek exemplaar binnen een cluster een hoge mate van bovenlokaliteit hebben. In de verdere bespreking doen we dus enkel uitspraken over de bovenlokaliteit van de “doorsnee” sportinfrastructuur en niet de individuele. In de rechterbovenhoek van het spreidingsdiagram vinden we geen types van sportinfrastructuren terug. Dit is een indicatie dat de wensen van de gemeenten over het algemeen genomen eerder lokaal van aard zijn. Het grootste deel van de types van sportinfrastructuren bevindt zich in de linkeronderhoek, wat aantoont dat de vraag bij de gemeenten naar deze types laag ligt en een lage mate van bovenlokaliteit kennen. In de linkerbovenhoek van de spreidingsgrafiek vinden we de types sportinfrastructuren terug waarnaar veel vraag is bij de gemeenten en variëren in de mate van bovenlokaliteit. Zo is er veel vraag naar bijkomende openluchtsporthallen (natuur, kunst en andere) en overdekte zwembaden van minder dan 25 meter, maar deze types van sportinfrastructuren hebben een eerder lokaal karakter. De types met een meer bovenlokaal karakter waar veel vraag naar is bij de gemeenten zijn de sporthallen, overdekte zwembaden van 25 en 50 meter en de gymhallen. Hier liggen mogelijkheden voor de Vlaamse overheid om de lokale overheden te ondersteunen in hun vraag naar bijkomende bovenlokale infrastructuur. Als we het laatste kwadrant in de rechteronderhoek bekijken vinden we die types van sportinfrastructuren terug die bovenlokaal van aard zijn, maar waarnaar slechts in enkele gemeenten vraag is naar bijkomende infrastructuren van dit type. Zo is er bij bepaalde gemeenten vraag naar een bijkomend motorcrossterrein, duiktank, ruiterroute, watersportaccommodatie (in de figuur gedefinieerd als watersportbaan, maar moet breder ingevuld worden), padelsterrein, skipiste, ijspiste, wielerpiste of een schietstand voor vuurwapens. Dit zijn veelal uniekere types van sportinfrastructuren waar de Vlaamse overheid mee kan ondersteunen om tot bijkomende infrastructuur te komen die een sterk bovenlokaal karakter hebben.

Figuur 4
Spreadingsgrafiek projectie 2015-2020 gebruik sportinfrastructuur relatieve groei en bovenlokaliteit

Figuur 4 omvat de tweede spreidingsgrafiek waarin de resultaten van de projectie van het sportinfrastructuurgebruik richting 2020 in groeipercentages worden afgezet tegen de mate van bovenlokaleiteit. De resultaten van deze projectie zijn een weerspiegeling van de verwachte demografische evoluties waardoor de sportinfrastructuren die door een ouder publiek beoefend worden een sterke groei zullen kennen als gevolg van de vergrijzing. Dit zien we duidelijk terug bij de types sportinfrastructuren in de linkerbovenhoek. Het gebruik van boudromen, bolbanen en bowlingcentra zal een sterke groei kennen, maar deze types hebben een eerder lokaal karakter. Eerder bovenlokale infrastructuur waarvan men kan verwachten dat het gebruik (sterk) zal stijgen richting 2020 zijn onder andere de motorcrossterreinen, de ruiterroutes, de schietstanden klei en vuurwapens, de havens, de watersportbanen, de sportstadia, renbanen, golfterreinen en ijspistes. Een relatieve groei moet weliswaar steeds gezien worden ten opzichte van het huidige gebruik van sportinfrastructuur. Daarom wordt in de volgende vier spreidingsgrafieken de absolute groei in rekening gebracht.

Figuur 5
Spreidingsgrafiek projectie 2015-2020 globaal gebruik sportinfrastructuur absolute groei en bovenlokaliteit

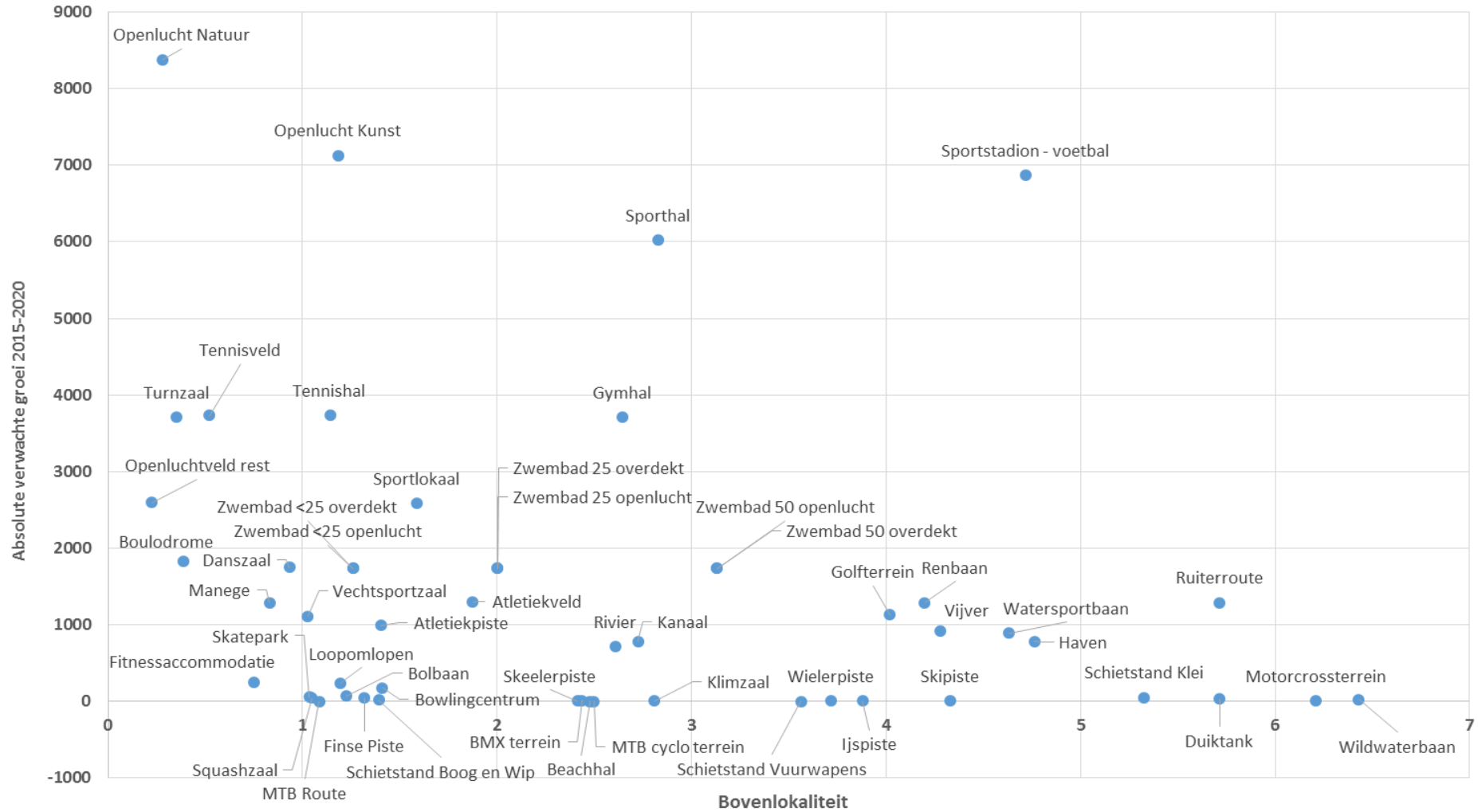

In figuur 5 wordt de absolute groei tussen 2015 en 2020 van het globale gebruik van sportinfrastructuur afgezet tegen de mate van bovenlokaliteit. We spreken over het globale gebruik aangezien het hierbij gaat om het gebruik door alle sportende Vlamingen (en niet alleen door de clubgebonden sporters). Voor deze figuur wordt een correctie doorgevoerd in het aandeel van het aantal gebruikers van bepaalde infrastructuren (voor meer toelichting zie uitgebreid onderzoeksrapport). Met de sporttakken die we op basis van het surveymateriaal kunnen opnemen in deze analyses, tonen de resultaten aan dat de sporthallen, de zwembaden van 50 meter en de sportstadia een sterke absolute groei zullen kennen in het aantal gebruikers en bovendien een relatief hoge mate van bovenlokaliteit hebben. Bij de sportstadia moeten we evenwel de kanttekening maken dat hierbij alle outdoor voetballers in rekening werden gebracht, wat een maximaal scenario inhoudt aangezien niet alle outdoor voetballers hun sport beoefenen in een stadion⁵. Een extra kanttekening is natuurlijk dat we de groei van wat we nog niet hebben (bv. een bobsleebaan of een 400 m ijsbaan) niet kunnen voorspellen. Er kan in de toekomst eventueel gebenchmarkt worden met het buitenland voor deze types van infrastructuur. We stellen bijkomend vast dat ook de overige zwembaden⁶, de loopomlopen, fitnessaccommodaties, openluchtelden natuur en kunst en de danszalen een relatief sterkere groei zullen kennen dan het aantal gebruikers. Deze types infrastructuur zijn weliswaar minder bovenlokaal van aard. Types van sportinfrastructuur die een beperktere groei in het aantal gebruikers zullen kennen, maar wel een sterk bovenlokaal karakter hebben, zijn de skipistes, havens, watersportbanen, vijvers en renbanen.

⁵ Voor de voetbalstadia zijn er geen wetenschappelijk onderbouwde gegevens om een correctie te kunnen doorvoeren. Dit is dus het maximale scenario.

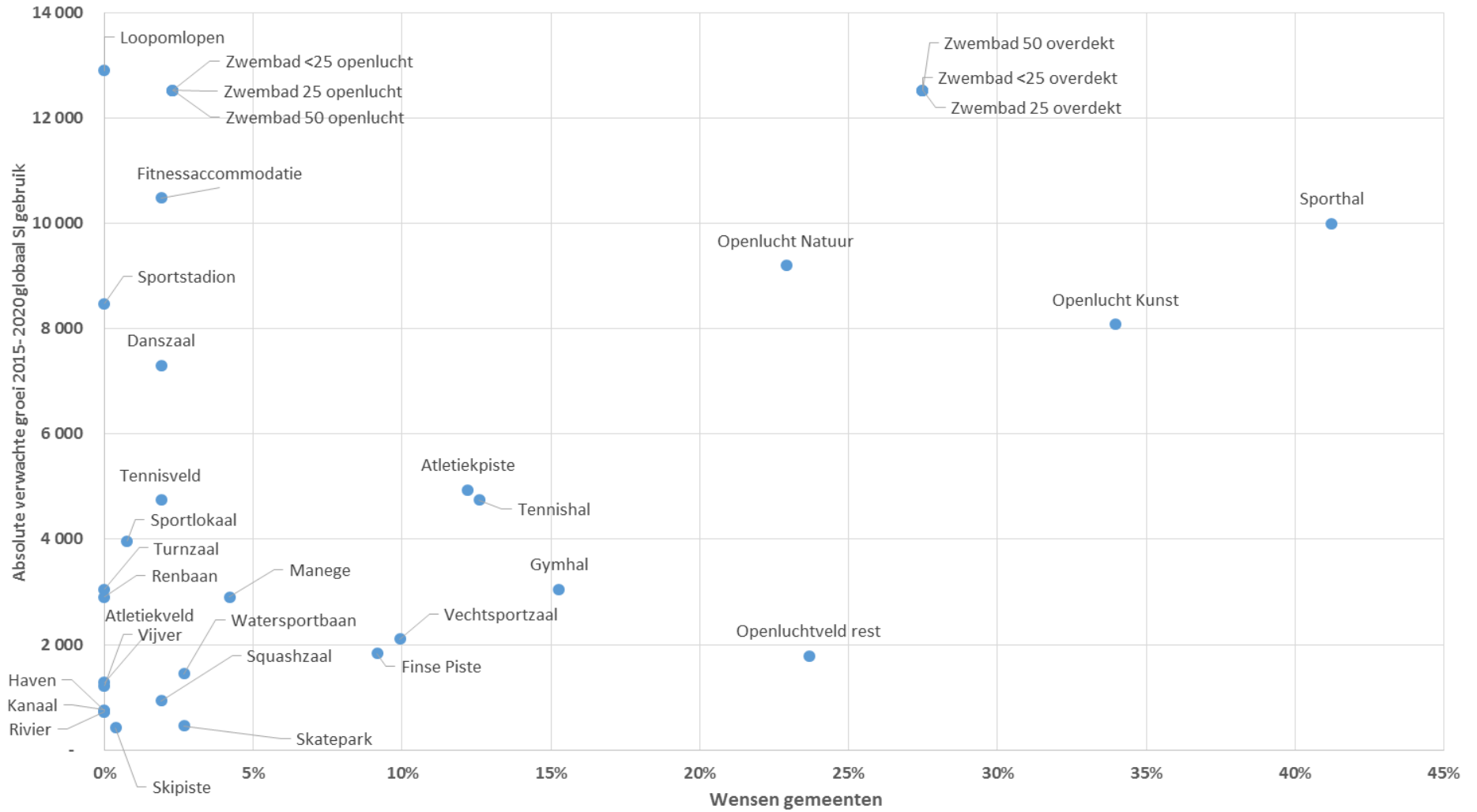
⁶ Wat betreft zwembaden kon er vanuit het standpunt van de gebruiker (het globale gebruik en de hiermee gepaardgaande groei) geen onderscheid gemaakt worden tussen de 50 m zwembaden en de overige. Zij kregen dus allen dezelfde waarde voor de absolute groei.

Figuur 6
Spreidingsgrafiek projectie 2015-2020 clubgebonden gebruik sportinfrastructuur absolute groei en bovenlokaliteit

In figuur 6 wordt de absolute groei van 2015 tot 2020 van het clubgebonden gebruik van sportinfrastructuren in rekening gebracht en afgezet tegen de mate van bovenlokaliteit. Hierbij wordt de absolute groei berekend op basis van het aantal huidige leden per sporttak bij de gesubsidieerde Vlaamse sportfederaties anno 2014. Bijgevolg doen we hier dus enkel uitspraken over het clubgebonden gebruik van de verschillende types van sportinfrastructuren. Ook hier zien we dat de sporthallen en de sportstadia een sterke groei zullen kennen en bovendien een relatief sterke mate van bovenlokaliteit hebben. De groei van de zwembaden ligt opvallend lager dan in figuur 5 wat aantoont dat er ook een groot deel niet-clubgebonden gebruikers van zwembaden zijn. De verwachte groei van sterk bovenlokale types sportinfrastructuren zoals wildwaterbanen, motorcrossterreinen, duiktanken, schietstanden klei en vuur, skipistes, ijspistes, wielerpiste en klimzalen is klein aangezien het aantal leden binnen de sportfederaties die deze sporttakken beoefenen zeer beperkt is en/of omdat het verwachte groeipercentage laag ligt.

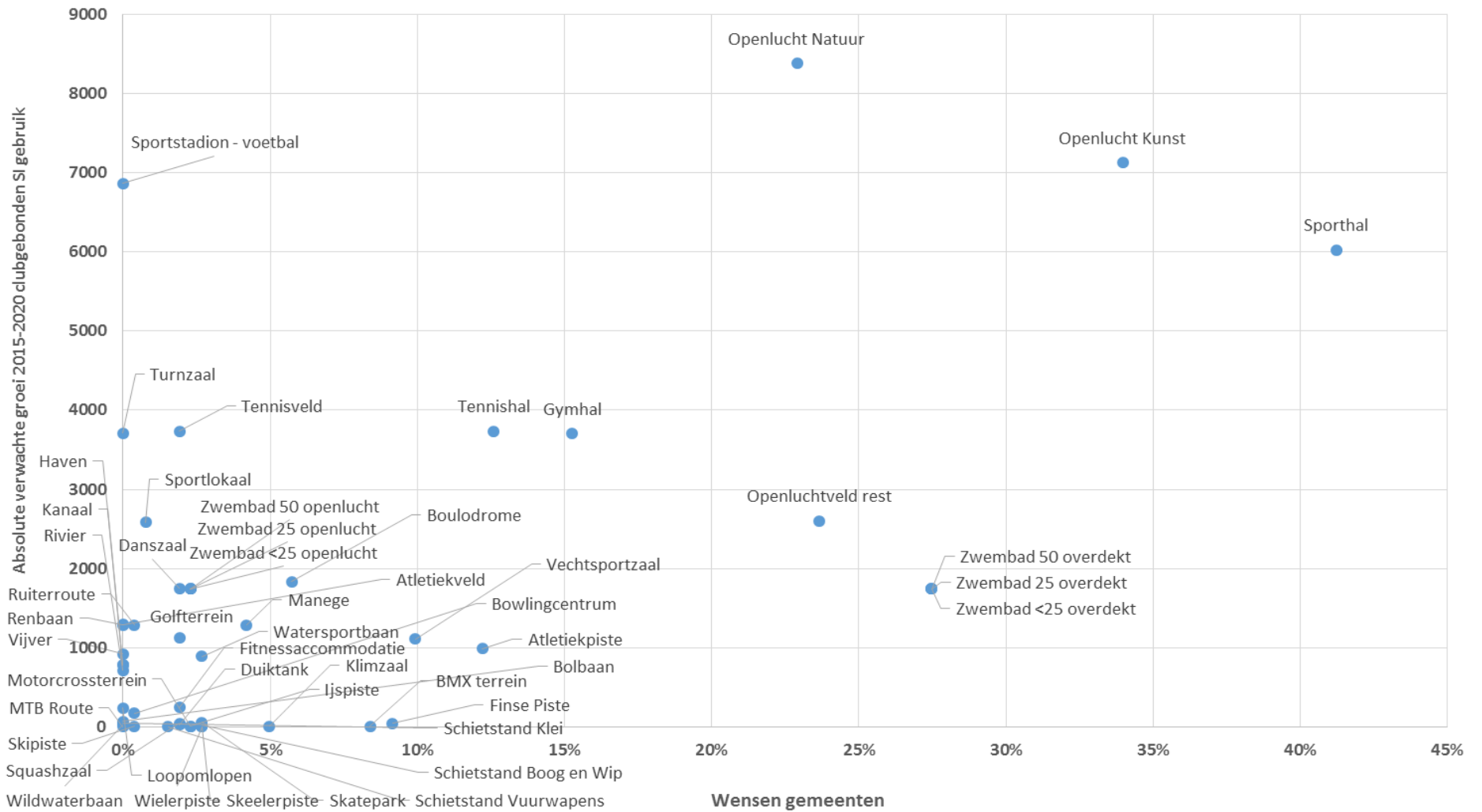
Figuur 7
Spreadingsgrafiek wensen gemeenten en projectie 2015-2020 globaal gebruik sportinfrastructuur absolute groei

In figuur 7 zetten we de wensen van de gemeenten af tegen de projectie van het globale gebruik van sportinfrastructuur richting 2020. Op deze manier krijgen we een zicht bij welke types sportinfrastructuur de behoeften van de gemeenten aansluiten bij de verwachte bijkomende nood aan infrastructuur. De resultaten van de projectie van de verwachte groei van het globale gebruik van sportinfrastructuur tonen aan dat er een aansluiting is tussen de wensen van de gemeenten en de verwachte groei voor de openluchtsportvelden kunst en natuur, voor de overdekte zwembaden en de sporthallen. Als we geen rekening houden met de graad van bovenlokaliteit blijken deze types verantwoorde keuzes te zijn voor de Vlaamse overheid om mee te helpen ondersteunen. Het tegengestelde geldt voor de rivieren, kanalen, havens, atletiekvelden, squashzalen, skateparken en watersportbanen.

Figuur 8

Spreadingsgrafiek wensen gemeenten en projectie 2015-2020 clubgebonden gebruik sportinfrastructuur absolute groei

In figuur 8 zetten we de wensen van de gemeenten af tegen de projectie van het clubgebonden gebruik van sportinfrastructuur richting 2020. Ook hier zien we dat de openluchtsportvelden natuur en kunst en de sporthallen een sterke verwachte stijging in gebruik zullen kennen en dat bovendien een groot deel van de gemeenten nood heeft aan bijkomende infrastructuur van deze types. Ook de andere openluchtsportvelden en de overdekte zwembaden zijn veel gevraagd door de gemeenten maar kennen dan weer een beperktere groei in verwacht clubgebonden gebruik. Verder stellen we vast dat ook de tennis- en de gymhallen zich eerder richting de rechterbovenhoek bevinden. Ook op deze types infrastructuur liggen verantwoorde mogelijkheden tot ondersteuning door de Vlaamse overheid. De overige types van sportinfrastructuur vinden we voornamelijk terug in de linkeronderhoek wat aangeeft dat deze een beperkte verwachte groei zullen kennen en dat er in beperkte mate nood is aan bijkomende infrastructuur van deze types bij de gemeenten.

Conclusie

Als we alle spreidingsgrafieken bij elkaar brengen, merken we op dat een aantal infrastructuren meermaals in de zogenaamde 'rechterbovenhoek' voorkomen. Het gaat hierbij in eerste instantie voornamelijk om sporthallen en zwembaden (50 meter). De behoefte aan deze sportinfrastructuurtypes komt zowel bij de wensen van de gemeente als bij de absolute groei 2020-2030 (globaal + clubgebruik voor de sporthallen, globaal gebruik voor de zwembaden) tot uiting. Voor deze infrastructuren is de behoefte over alle parameters heen het grootst. Uit de combinatie van de wensen van de gemeenten en de projecties komen bijkomend de kunst- en natuurgrasvelden naar voor. Deze zijn echter minder bovenlokaal van aard. Op basis van de combinatie wensen van de gemeenten en bovenlokaliteit moeten zeker ook nog de gymhallen vermeld worden. Bij de relatieve groei in combinatie met de bovenlokaliteit moet ook aandacht besteed worden aan enkele meer bovenlokale infrastructuren zoals schietstanden, motorcrossterreinen, watersportbanen en golfterreinen. Deze resultaten geven een indicatie waar mogelijks de grootste behoeften en prioriteiten kunnen liggen.

3.3 Toetsingsmodel ter beleidsondersteuning

Zoals hierboven beschreven biedt de output van de studie een toetsingskader dat bestaat uit:

- 1) een overzicht van de graad van bovenlokaliteit per type sportinfrastructuur;
- 2) een dynamisch beoordelingskader voor bovenlokaliteit voor individuele sportinfrastructuur, gebaseerd op de verrijkte sportinfrastructuurdatabank (SPAKKI). De databank werd aangevuld met de scores voor de verschillende criteria voor individuele bovenlokaliteit en de gewogen score die staat voor de graad van bovenlokaliteit per individuele sportinfrastructuur. Het scoresysteem biedt ook de mogelijkheid om voor een nieuwe infrastructuur de score te simuleren;
- 3) een fiche per type sportinfrastructuur met hierin per kleinstedelijke invloedssfeer de wensen van de gemeente, een projectie van het aantal gebruikers in 2020 en de over- en ondervertegenwoordiging ten opzichte van het Vlaamse gemiddelde;
- 4) een GIS-database met de mogelijkheid om (bovenlokale) sportinfrastructuren op kaart te visualiseren.

4 STRATEGISCHE VISIE EN PLAN

Tijdens een visieworkshop wordt een globale visie uitgewerkt als kader voor het sportinfrastructuurbeleid. De focus ligt hierbij op het bovenlokale aspect. Dit gebeurt door tijdens de discussie een aantal stellingen naar voor te brengen, die mogelijke keuzes of accenten op het vlak van bovenlokaal sportinfrastructuurbeleid weergeven. De visieworkshop werd bijgewoond door een expert van het Mulier instituut in Nederland zodat een vergelijking mogelijk was met het Nederlandse sportinfrastructuurbeleid.

Uit de groepsdiscussie zijn de volgende visie, krachtlijnen en kernwaarden gekomen:

4.1 Visie en beleidsaanbevelingen

Het onderzoeksteam geeft het volgende advies aan Sport Vlaanderen met betrekking tot de visie inzake sportinfrastructuur:

Sport Vlaanderen zou als ambitie moeten hebben om in te zetten op een ruim en kwalitatief aanbod aan bovenlokale sportinfrastructuur dat zich richt naar een brede mix van gebruikers, van recreant tot topsporter. Bovenlokale infrastructuur van hoog niveau dient topsporters de kans te geven om in optimale omstandigheden te trainen. Het ruime aanbod zal recreanten en specifieke doelgroepen zoals allochtonen, G-sporters, 65-plussers, ... aanzetten om te sporten. Met het sportinfrastructuurplan wil men de sportparticipatie bevorderen. Het sportinfrastructuurplan moet aandacht hebben voor alle doelgroepen zoals topsporters, competitiesporters, recreatieve sporters, sporters in clubverband, sporters in light verband en individuele sporters. Het spreekt voor zich dat op het niveau van individuele infrastructuur (zoals een topsportinfrastructuur) bepaalde doelgroepen zoals topsporters prioriteit krijgen op andere doelgroepen. Het is de ambitie om te streven naar proximateit voor wat betreft de infrastructuur die gelieerd zijn aan populaire sporten (breedtesporten). We denken hierbij bijvoorbeeld aan zwembaden en sporthallen. Sportinfrastructuur in de buurt zet immers aan tot sporten.

Teneinde bovenstaande visie te bereiken, dient ingezet te worden op volgende strategische krachtlijnen:

- proactief inzetten op topsport: hier dient Sport Vlaanderen een actieve rol op te nemen in het verder versterken van de infrastructuur voor topsporters;
- reactief ondersteunen van bovenlokale sportinfrastructuur: hier kan Sport Vlaanderen eerder een reactieve rol opnemen, in functie van ontvangen dossiers naar aanleiding van bijvoorbeeld oproepen;
- kennisontwikkeling en kennisdeling: Sport Vlaanderen dient actief in te zetten op kennisontwikkeling en kennisdeling ten aanzien van alle stakeholders.

Bij het realiseren van de visie en ambitie wordt rekening gehouden met een aantal kernwaarden. Projecten die beter beantwoorden aan de kernwaarden zouden prioriteit moeten krijgen. De kernwaarden zijn:

- polyvalentie;
- clustering;
- integraal toegankelijk;
- beschikbaarheid;
- geografische spreiding;
- economisch en gebruiksmatig onderbouwd.

4.2 Rol van de Vlaamse overheid/Sport Vlaanderen

De rol van Sport Vlaanderen, en ruimer van de Vlaamse overheid, kan verschillen van project tot project en van infrastructuur tot infrastructuur:

- administrator: dit impliceert o.a. het opleggen van minimumnormen (bv. op het vlak van veiligheid, energie, ...), het controleren, registreren en sanctioneren (bv. bij overtreding van de eerder vermelde normen), het bijhouden en updaten van de kenmerken van de sportinfrastructuur in de SPAKKI databank, ...
- regisseur/facilitator: hieronder vallen het verspreiden van kennis op bijvoorbeeld financieel, technisch, organisatorisch, juridisch en operationeel vlak, het communiceren van goede voorbeelden, het pad effenen voor projecten bij complementaire beleidsdomeinen (vb. recreatief medegebruik promoten bij Ruimte Vlaanderen, tijdelijk gebruik promoten, domeinoverstijgend denken, ...), procesbegeleiding, het bevorderen van de samenwerking tussen verschillende stakeholders (zoals clubs, federaties, ...). Sport Vlaanderen kan hierbij ook instaan voor het verzamelen, structureren en opbouwen van kennis rondom bovenlokale sportinfrastructuur;
- subsidiator: het financieel steunen van projecten via toelagen, waarborgregeling, ...
- bouwheer en uitbater (actor): het bouwen en uitbaten van sportcentra⁷.

Bovenstaande rollen kunnen ook gezien worden in gradaties van financieel en organisatorisch engagement. De administratorrol vergt minder financieel engagement dan de bouwheerrol. Welke rol Sport Vlaanderen het best op zich neemt, hangt af van het hefboomeffect, en dit verschilt project per project. Middelen dienen zo efficiënt mogelijk te worden ingezet. Bepaalde dossiers vergen meer facilitatie, terwijl voor andere projecten Sport Vlaanderen de rol van subsidiator op zich kan nemen omdat dit juist het verschil kan maken in het al dan niet realiseren van een project. Voor andere dossiers volstaat de administratorrol via bijvoorbeeld het vastleggen van normen inzake afmetingen. Sport Vlaanderen kan minstens een faciliterende rol opnemen bij alle type infrastructures die voldoende bovenlokaliteit in zich dragen. Bij de beoordeling van de dossiers wordt een beroep gedaan op het beoordelingskader wat inzicht biedt in de huidige situatie en de behoeften. Op deze basis kan Sport Vlaanderen bijvoorbeeld initiatiefnemers inzake milieuhinderlijke infrastructures of infrastructures met een ruimtelijke impact bijstaan bij het objectiveren van de behoeften, het zoeken naar ruimte, het ondersteunen van aanvragen en procedures, en het betrekken van andere departementen zoals Ruimte Vlaanderen.

⁷ Gebaseerd op Scheerder, J. & Vos, S. (2014). *De krijtlijnen van het speelveld. Organisatie en planning van sport en sportbeleid in Vlaanderen* (Management & Bestuur in Sport 7). 2de uitgave. Gent: Academia Press, 264 p.

Zoals gesteld zou Sport Vlaanderen inzake topsport een eerder actieve rol kunnen spelen terwijl voor bovenlokale sportinfrastructuur de rol eerder reactief kan zijn. Dit betekent dat in praktijk, behalve voor topsport, Sport Vlaanderen vaak een receptieve rol (vraaggestuurd) zal aannemen en zal ageren in functie van de vraag van bepaalde stakeholders zoals clubs, federaties, steden/gemeenten. Deze aanpak zorgt ervoor dat er ook kan ingezet worden op trends die op lokaal niveau ontstaan en vorm krijgen.

4.3 Advies aan de Vlaamse overheid/Sport Vlaanderen

Bij de beoordeling van de dossiers suggereren we om onderstaand beoordelingskader te gebruiken om de rol van Sport Vlaanderen te definiëren in een specifiek dossier. Het beoordelingskader kan tevens gebruikt worden om individuele dossiers tegenover elkaar af te wegen (afwegingskader).

Type rol	Enkel faciliteren	<->	Ook subsidiëren
	Lage bovenlokaliteit	<->	Hoge bovenlokaliteit
	-> (lage uniciteit, lage ruimte-impact, geen milieuhinder, lage verplaatsingsbereidheid)	<->	-> (hoge uniciteit, hoge ruimte-impact, mogelijke milieuhinder, hoge verplaatsingsbereidheid)
	Weinig clustering met andere functies	<->	Hoge graad van clustering met andere functies
	Geen slaapgelegenheid	<->	Veel slaapgelegenheid
	Weinig mogelijkheden voor topsport	<->	Focus op topsport
	Gericht op doelgroepen die reeds voldoende aan bod komen	<->	Gericht op doelgroepen die anders moeilijk aan bod komen
	Laag verwacht effect op de sportparticipatie	<->	Groot verwacht effect op de sportparticipatie
	Geen mogelijkheid voor evenementen	<->	Maakt ook evenementen mogelijk
	Verhoogt de beschikbaarheid maar matig	<->	Verhoogt de beschikbaarheid aanzienlijk naar alle doelgroepen
	Verbeterd de geografische spreiding weinig	<->	Verbeterd de geografische spreiding drastisch
	Kan niet fungeren als voorbeeld	<->	Kan fungeren als voorbeeld
	Moeilijk bereikbaar	<->	Gelegen in nabijheid van multimodale knooppunten
	Lage of negatieve groei aan gebruikers verwacht	<->	Grote groei aan gebruikers verwacht
	Weinig wensen vanuit de gemeenten	<->	Veel wensen vanuit de gemeenten
	Slechts één partij betrokken	<->	Samenwerking tussen meerdere partijen
	Weinig gedragen door een club of federatie	<->	Sterk gedragen door een club of federatie

Verdere adviezen hebben betrekking op:

- het verder uitbouwen, verrijken en verfijnen van de sportinfrastructuurdatabank SPAKKI;
- het actualiseren van de theoretische normen die per inwoner de behoefte uitdrukken voor een bepaalde (traditionele) sportaccommodatie en de uitbreiding van deze normen naar andere frequent voorkomende infrastructures;
- uitvoeren van een gebruikersbevraging om een beter zicht te krijgen op de behoeften van de individuele gebruiker;
- het koppelen van databases en de ontwikkeling van een GIS model voor de inschatting van het potentieel van nieuwe infrastructures.

OVER DE AUTEURS

	<p>Pascal Steeland, wes research & strategy</p> <p>Pascal studeerde in 1996 af als master in de toegepaste economische wetenschappen. Een jaar later behaalde hij een manama, Master of Science in Marketing. Voor hij bij WES aan de slag ging, werkte hij als brand manager bij Campina Passendale en als marketing manager bij CROP'S. In 2008 ging Pascal als senior consultant aan de slag bij WES. Als projectleider was hij betrokken bij talrijke projecten, voornamelijk binnen de sectoren detailhandel, leisure, bedrijventerreinen en vastgoed. Zijn specialiteit ligt in het ontwikkelen van toekomstgerichte en marktgedreven strategieën en actieplannen.</p>
	<p>Jeroen Scheerder, KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid</p> <p>Jeroen Scheerder studeerde antropologie, bewegingswetenschappen en marketing. Hij is professor sportbeleid en sportsociologie aan de Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen van de KU Leuven en staat aan het hoofd van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid. Hij is eveneens de coördinator van de KU Leuven sportmanagementopleiding. Zijn onderzoek focust op sportbestuur, sportcultuur en sportparticipatie vanuit een sociaalwetenschappelijk perspectief. Hij publiceert in internationale vaktijdschriften op het gebied van beleid, management en sociologie van sport en fysieke activiteit, is editor/auteur van heel wat boeken omtrent sportbestuur en sportparticipatie en is reekseditor van de BMS Studies (http://faber.kuleuven.be/BMS/), de MBS-publicaties en de SBS-publicaties (uitgegeven door LannooCampus/Academia Press). Hij doceert sportbeleid, sportmanagement, sportpolitiek, sportsociologie en vrijetijdsstudies. Daarnaast is Jeroen gastdocent aan diverse universiteiten en hogescholen in binnen- en buitenland, en was hij gastprofessor sportsociologie aan de Faculteit Politieke & Sociale Wetenschappen van de Universiteit Gent (2005-2007). Van 2014 tot en met 2016 was hij voorzitter van de <i>European Association for Sociology of Sport</i> (EASS). Samen met Koen Breedveld en Remco Hoekman van het Nederlandse Mulier Instituut richtte hij het Europese <i>MEASURE</i>-netwerk op waarin crossnationaal onderzoek naar sportcultuur en sportparticipatie centraal staat.</p>

	<p>Lien Vanden Broucke, wes research & strategy</p> <p>Lien is als polyvalent consultant gespecialiseerd in toerisme en retail. Ze behaalde in 2005 haar Master in de Geografie aan de KU Leuven. Na haar studies ging ze aan de slag als wetenschappelijk medewerker in het departement Geografie van de KU Leuven, waar ze betrokken was bij de haalbaarheidsstudie van een nationaal kenniscentrum rond stedelijk beleid. Na dit project behaalde Lien nog een extra academische graad in de Aanvullende Studies Bedrijfseconomie. In 2007 maakte ze de overstap naar WES. Lien is betrokken bij een groot aantal onderzoeksprojecten rond verschillende thema's, waaronder toerisme, detailhandel, regionale economische ontwikkeling en strategische planning voor steden/gemeenten, regio's en sectoren. Ze treedt hierbij op als projectuitvoerder en/of projectleider. Binnen WES is Lien dé specialist op het vlak van geografische analyses en de voorstelling van data/resultaten op kaart.</p>
	<p>Elien Claes, KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid</p> <p>Elien Claes studeerde in 2013 af als master in de Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen (major Sportmanagement). Daarnaast behaalde ze in 2014 de graad van leerkracht in de Lichamelijke Opvoeding binnen de Specifieke Lerarenopleiding van de KU Leuven. Sinds 2014 werkt ze als wetenschappelijk medewerker binnen de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid aan de KU Leuven. Haar onderzoeksinteresse gaat onder meer uit naar sportbeleid en -management. Elien voert meerdere onderzoeksprojecten uit in opdracht van de Europese Commissie, de Vlaamse overheid en Vlaamse sportfederaties, waarbij zowel kwalitatieve als kwantitatieve onderzoeksmethoden worden gehanteerd. Haar onderzoek focust op de organisatie van sport, zowel op lokaal, regionaal als Europees niveau. Hierbij staat de organisatie en werking van sportfederaties en sportclubs centraal.</p>
	<p>Remco Hoekman, Mulier instituut</p> <p>Remco Hoekman (afgestudeerd Vrijtijdwetenschapper, Universiteit van Tilburg) is een ervaren senior onderzoeker die vanaf 2004 is verbonden aan het Mulier Instituut. In het verleden is Remco werkzaam geweest voor de Eindhovense Sportraad en de gemeente Eindhoven. Remco heeft in de afgelopen jaren veelvuldig wetenschappelijk en toegepast onderzoek verricht naar sportdeelname, sportbeleid en sportaccommodaties, zowel op landelijk niveau alsook bij individuele gemeenten en provincies en een omvangrijke publicatielijst opgebouwd op deze thema's. Hij was onder andere verantwoordelijk voor de</p>

	<p>publicaties rondom sport en recessie, ruimtebehoefte voor sport, sportdeelname en accommodatiegebruik, sportverenigingen in krimpkeren, gemeentelijke uitgaven aan sport en divers rekenkameronderzoek naar sportbeleid. Remco geldt als expert op het terrein van sportbeleid, sportaccommodaties en sportdeelname en is bekend met lokale, regionale en provinciale vraagstukken. Hij verzorgt met regelmaat lezingen tijdens studiedagen of seminars voor ambtenaren van gemeente en provincie en heeft zitting in diverse expertgroepen. Verder is Remco oud-redactielid van SportLokaal, het vakblad voor gemeentelijke sportambtenaren en -bestuurders, columnist van het vakblad SportAccom en lid van de beoordelingscommissie voor de verkiezing 'Sportgemeente van het jaar' en 'Beste beleidsinitiatief sport'. Internationaal geniet Remco bekendheid als medeoprichter van MEASURE, het Europese netwerk van experts op het terrein van sportdeelname onderzoek, bestuurslid van de European Association for Sociology of Sport (EASS) en redacteur van het boek 'Sport Clubs in Europe'.</p>
	<p>Hugo van der Poel, Mulier instituut</p> <p>Hugo van der Poel (1956) studeerde sociologie en planologie aan de Landbouwniversiteit te Wageningen en promoveerde aan de Universiteit van Tilburg. Vanaf 1982 werkte hij bij de opleiding Vrijtijdwetenschappen van de Universiteit van Tilburg, de laatste jaren als opleidingsdirecteur. Daarnaast was hij vanaf 2005 lector Vrijtijd- en Sportmanagement aan NHTV Breda. Zowel in onderwijs als onderzoek richtte Hugo zijn aandacht meer en meer op sport, als coördinator van de specialisatie Sport- en Lichaamscultuur binnen de opleiding Vrijtijdwetenschappen. In 2002 was hij een van de medeoprichters van het Mulier Instituut. Hij zat in het bestuur tot hij begin 2012 actief werd als directeur bij het Mulier Instituut. Binnen de directie is Hugo verantwoordelijk voor personeel, organisatie en kwaliteit. Inhoudelijk richten zijn onderzoek en publicaties zich vooral op theorie, beleid, ruimte en accommodaties op het gebied van sport. Hij is projectleider van het NWO-programma Sportvoorzieningen en sportdeelname en de AccommodatieMonitor. Daarnaast is hij onder meer lid van de Erkeningscommissie Sport & Beweging, VSG Werkgroep Sport en Maatschappij en de Raad van Advies van Fontys Sporthogeschool te Eindhoven. Hugo is bestuurslid bij de Stichting Jaap Eden IJbanen in Amsterdam en was tot voorjaar 2015 voorzitter van een omni-vereniging, waar hij nu weer minimaal twee keer per week kan tennissen. Om de beweegnorm te halen doet hij verder aan wandelen en fietsen.</p>

REEDS VERSCHENEN BMS STUDIES

Nr. 1

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Pluym, K. (2009). *Sportbeleidsplanning in Vlaanderen. Een inhoudelijke en financiële analyse* (Beleid & Management in Sport Studies 1). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 2

Vos, S. & Scheerder, J. (2009). *'t Stad sport. Onderzoek naar de sportdeelname en sportbehoeften in de stad Antwerpen* (Beleid & Management in Sport Studies 2). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 3

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Breesch, D., Lagae, W. & Van Hoecke, J. (2010). *De fitnesssector in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Fitness Panel 2009 (VFP09)* (Beleid & Management in Sport Studies 3). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 4

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Breesch, D., Késenne, S., Van Hoecke, J. & Vanreusel, B. (2010). *Sportclubs in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Sportclub Panel 2009 (VSP09)* (Beleid & Management in Sport Studies 4). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 5

Scheerder, J., Breesch, D., Pabian, S. & Vos, S. (2010). *Balanceren in een grijze zone. Een verkennende studie van de semi-agorale arbeid in de sport* (Beleid & Management in Sport Studies 5). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 6

Vos, S. & Scheerder, J. (2011). *Opleidings- en competentiebeleid in de Vlaamse fitnesssector. Sleutel tot succes?* (Beleid & Management in Sport Studies 6). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 7

Scheerder, J. & Seghers, J. (2011). *Jongeren in beweging. Over bewegingsbeleid, sportparticipatie en fysieke activiteit bij schoolgaande jongeren in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport Studies 7). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 8

Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeerschen, H. & Vos, S. (2011). *Sport in clubverband (Deel 1). Een analyse van de clubgeorganiseerde sport in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport Studies 8). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 9

Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeerschen, H., Winand, M. & Vos, S. (2012). *Sport in clubverband (Deel 2). Uitdagingen voor de clubgeorganiseerde sport* (Beleid & Management in Sport Studies 9). Leuven: KU Leuven/Onderzoekscentrum voor Sportbeleid & Sportmanagement.

Nr. 10

Scheerder, J., Vandermeersch, H., Van Tuyckom, C., Hoekman, R., Breedveld, K. & Vos, S. (2011). *Understanding the game: sport participation in Europe. Facts, reflections and recommendations* (Sport Policy & Management Studies 10). Leuven: KU Leuven/Research Unit of Social Kinesiology & Sport Management.

Nr. 11

Winand, M., Scheerder, J., Vos, S. & Zintz, T. (2011). *Attitude, changement et innovation. Les fédérations sportives communautaires de Belgique* (Études Gestion & Management du Sport 11). Leuven/Louvain-la-Neuve: KU Leuven/ Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement Research Unit of Social Kinesiology & Sport Management et Université catholique de Louvain / Chaire Olympique Henri de Baillet Latour et Jacques Rogge en Management des Organisations Sportives.

Nr. 12

Seghers, J., Scheerder, J., Boen, F., Thibaut, E. & Meganck, J. (2012). *Medisch en ethisch verantwoord sporten. Het promoten van fysiek, psychisch en sociaal welbevinden van jongeren in Vlaamse jeugdsportclubs* (Beleid & Management in Sport Studies 12). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Humane Kinesiologie.

Nr. 13

Seghers, J., Scheerder, J., Boen, F., Thibaut, E. & Meganck, J. (2012). *Medisch en ethisch verantwoord sporten. Praktijkvoorbeelden in Vlaamse Jeugdsportclubs* (Beleid & Management in Sport Studies 13). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Humane Kinesiologie.

Nr. 14

Vos, S. & Scheerder, J. (2012). *Haven voor sportclubs? Analyse van de clubgeorganiseerde sport in de stad Antwerpen* (Beleid & Management in Sport Studies 14). Leuven: KU Leuven/Onderzoekscentrum voor Sportbeleid & Sportmanagement.

Nr. 15

Geeraert, A., Bruyninckx, H. & Scheerder, J. (2012). *The historic treble in football. The legal, political and economic driving forces behind football's transformation* (Sport Policy & Management Studies 15). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 16

Arts, M., Lesage, D., Bruyninckx, H. & Scheerder, J. (2013). *Sport for Development and Peace. The role of the International Olympic Committee* (Sport Policy & Management Studies 16). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 17

Derom, I., VanWynsberghe, R. & Scheerder, J. (2013). *Who participates now and in the future? A case study of the Tour of Flanders Cyclo* (Sport Policy & Management Studies 17). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 18

de Carvalho, M., Scheerder, J., Boen, F. & Sarmento J. P. (2013). *What brings people into the soccer stadium? (Part 1) The case of Belgium from a marketing perspective* (Sport Policy & Management Studies 18). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 19

de Carvalho, M., Scheerder, J., Boen, F. & Sarmento J. P. (2014). *What brings people into the soccer stadium? (Part 2) The case of Portugal from a marketing perspective* (Sport Policy & Management Studies 18). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 20

Scheerder, J., Borgers, J., Vanreusel, B. & Vos, S. (2014). *Geen loopcultuur zonder lichte loopinfrastructuur? Een studie naar het aanbod en gebruik van Finse pistes in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport Studies 20). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 21

Scheerder, J., Vos, S., Vandermeersch, H. & van Poppel, M. (2014). *Sportdiensten in beeld Basisrapportering over het Vlaamse Sportdienst Panel 1.0 (VSDP1.0)* (Beleid & Management in Sport Studies 21). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 22

Scheerder, J., Claes, E. & Vanreusel, B. (2014). *Sportief (en) innovatief in een veranderende samenleving. Een verkennende analyse van good practices als inspiratie voor de clubsport van de toekomst* (Beleid & Management in Sport Studies 22). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 23

Scheerder, J., Seghers, J., Meganck, J., Vandermeersch, H. & Vos, S. (2015). *Sportclubs in beeld. Resultaten van het Vlaamse Sportclub Panel 2.0 (VSP2.0)* (Beleid & Management in Sport Studies 23). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 24

van Poppel, M., Scheerder, J. & Vandermeersch, H. (2016). *Sportdiensten in beeld. Resultaten van het Vlaamse Sportdienst Panel 2.0 (VSDP2.0)* (Beleid & Management in Sport Studies 24). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 25

Scheerder, J., Claes, E. & Thibaut, E. (2015). *Ouderen in beweging. De positionering van senioren sport in het Vlaamse sportfederatielandschap* (Beleid & Management in Sport Studies 25). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 26

Scheerder, J., Claes, E. & Thibaut, E. (2016). *Barometer van sportfederaties in Vlaanderen: de belangrijkste resultaten. Onderzoek naar bestuurlijke, innovatieve en dienstverlenende aspecten op basis van de Leuvense GGISS-index* (Beleid & Management in Sport Studies 26). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 27

Scheerder, J., Claes, E. & Thibaut, E. (2016). *Barometer van sportfederaties in Vlaanderen: de uitgebreide resultaten. Onderzoek naar bestuurlijke, innovatieve en dienstverlenende aspecten op basis van de Leuvense GGISS-index* (Beleid & Management in Sport Studies 27). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 28

Claes, E., Scheerder, J. & Thibaut, E. (2016). *Gezinnen in beweging. De positionering van gezinssport in het Vlaamse sportfederatielandschap* (Beleid & Management in Sport Studies 28). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 29

Thibaut, E., Scheerder, J. & Pompen, E. (2016). *Geld op en rond het veld. Financiële stromen in het provinciale voetbal*. (Beleid & Management in Sport Studies 29). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 30

Steeland, P., Scheerder, J., Vanden Broucke, L., Claes, E., Hoekman, R. & van der Poel, H. (2017). *Naar een globaal sportinfrastructuurplan in Vlaanderen. Managementsamenvatting* (Beleid & Management in Sport Studies 30). Leuven/Brugge: KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid/wes research & strategy.

Nr. 31

Steeland, P., Scheerder, J., Vanden Broucke, L., Claes, E., Hoekman, R. & van der Poel, H. (2017). *Naar een globaal sportinfrastructuurplan in Vlaanderen. Onderzoek naar behoeften inzake sportinfrastructuur, ontwikkelen van een strategische visie en aanreiken van beleidsaanbevelingen* (Beleid & Management in Sport Studies 31). Leuven/Brugge: KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid/wes research & strategy.

Nr. 32

Steeland, P., Scheerder, J., Vanden Broucke, L., Claes, E., Hoekman, R. & van der Poel, H. (2017). *Naar een globaal sportinfrastructuurplan in Vlaanderen. Kaartenboek over- en ondervertegenwoordiging* (Beleid & Management in Sport Studies 32). Leuven/Brugge: KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid/wes research & strategy.

Nr. 33

Corthouts, J. & Scheerder, J. (2017). *Zwarte voetballers tussen witte lijnen. Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar raciale verschillen in de Belgische eerste voetbalklasse* (Beleid & Management in Sport Studies 33). Leuven KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.